

170-1130

Consiliul
Dirigent

1)

2)

DOSAR Nr. 6/1919

referitor la

Arhivele Naționale ale României
București

Data începerii:

Data încheierii:

File:

Vol.

Termen de păstrare

..... ani

HÁROMSZÉKVÁRMEGYE FŐISPÁNJA.

DE LA PREFECTURA JUDETULUI TREISCAUNE.

Nr. 66/1919

Domnule Ministru !

D-Sale Domnului

Dr. J u l i u M a n i u

prezidentul Consiliului Dirigent

si Ministru de Interne

S i b i u .

In legătură cu actiunea anuntată sub
3). in raportul meu Nr. 42/919 dela
13. 1. c. am onoarea a Vă arăta, in urma-
toarele, cum contribuie functionarii comi-
tateni din pretura Kézdi la producerea
si intărirea curentului care se impacă
cu situatia dată si se supune dominatiuni
romănesti.

Anume d-l Andrássi Albert, primpre-
torul preturei K é z d i, care se estinde
asupra orasului Kézdivásárhely si impre-
jurime, mi-a trimis azi o cerere mai lun-
gă scrisă de el, de cei doi pretori
subalterni ai lui, de medicul cercual, de
veterinariul de stat, de contabilul, si
de toti celalalt personal, cu totul 12 insi
si plus sefviitorul de birou, in care își
descriu situatia si își motivează atitudi-
nea. Ei cred că se găsesc intr-o grozava
dilemă deoparte prin jurământul pe care
l-au depus pentru republica maghiara, ju-
rământ căruiia îi atribue ei multe conse-
cinte ponderabile si inponderabile, de
altăparte intre datorinta care viază pu-
ternic in sufletul lor si care le spune
necontenit că, lasand la oparte orice sen-
timentalism, ei trebuie să rămână la postul
lor si să nu părăsească, in timpuri atât

de grele, poporația incredintată condu-
cerei lor.

Ei s-au decis pentru alternativa
din urma, adică sunt gata să rămână la
postul lor dacă nu li s-ar cere depune-
rea jurământului de fidelitate către
România și către Regele ei până când
Conferența de pace mondială de la Paris
nu va enunța în mod definitiv că Arșea-
lul aparține României, transformând sta-
rea de fapt, în care se găsesc azi, în o-
stare de drept, în care sunt gata se de-
pună și jurământul de fidelitate față
de statul român.

În schița declarației ca :

„hogy hivatali kötelességünket az eddig
érvényben álló törvények és tör-
vénykezési szabályok szerint teljesíteni
fogjuk és a magyarszebeni Kormányzó Tanács
tagjak, Méltóságodnak és az alispáni kiren-
delt urnak az eddigi törvények alapján
kiadandó rendeleteit végrehajtjuk.”

Domnule Ministru !

Eu așa cred, atât în baza celor
spuse pe hârtie în cererea lor cât și în
deosebi, în baza celor spuse în graiu
viu de primpreședintele Andrászi Albert, că
este vorba de un început timid, dar to-
tusi categoric al curentului favorabil
cauzei noastre și că prin urmare această
apropiere trebuie încurajată pentru că să
se poată naște curentul dominant, favo-

P. S. Feri Van
depoza: „Toti fu
comitatului de
Kerdi, doaua
persoane cu p
cele în frunt
clarat că si
fidel ordi
Raport in te
mează.”

rabilnoua, și astfel să îi putem avea
la dispoziția noastră din propriul lor
indemn, iară nu constrinsi prin forța.

Deaceea Vă propun să admiteți
modalitatea cerută pentru că altfel vom
avea o situație atât de grea aici în
Secuime încât nu pot prevedea, deocam-
data, cum o vom domina și de dominat
trebuie să o dominăm!

Sftul. George la 15. Februarie 1919

Cu toată stima

S. N. Vecerdeaz

prefect

P. S. Feri kammedica
depsora; Toti komisionari
comitatensi din pretura
Werdia doauăopresese
persoane cu primpreto-
re in frunte, au de-
clarat că ei esecută
fidel ordinele noastre.
Raport in scris ur-
mează." S. Vecerdeaz

Nr. 66
Interne

Resortul afacerilor interne
Pres: Sibiu - 7. Martie 1919
Nr. 1149. cu - adn. ra.

Sevgen
Ib

cu: 267
817

Resortul afacerilor interne
Pres: 24 Martie 1919
Nr. 29. - Pres. cu - adn. ra.

Arhivele Naționale ale României
București

[Faint, illegible handwritten text on the left page]

[Faint, illegible handwritten text on the right page]

CONS
SORTUL
Nr.
int
re-odata
r. anterior
Obiectul
Pref
orteara,
arhely
at, ca
stul br
ant de
a hotar
de pase
deumai
intelor
antelor
Prefect

CONSILIUL DIRIGENT
SORTUL AFACERILOR INTERNE

3

66
nr. interne
7. APR. 1919
- adn. 79.

nr. interne
nr. 1919
- adn. 79.

Nr. 1149 - 1919 29. - Res.		Scontro:	134
intrat la 7. II. 1919 24/5-1919		Scontro anterior, care e a se ține în evidență și mai departe:	
Nr. anterior 114	Nr. posterior	Registratura să anexeze:	
Obiectul: Președintele județului Treiscaune sa- vortoare, că primăriașul din Treiscau- carbeș și alți 11 funcționari au decla- rat că sunt aplicați a rămânea la statul lor, dacă nu li se pretinde jura- mint de fidelitate către rege înainte de hotărârea definitivă a Comitetului de pace. Înă atenă și e declarate solennă prioritate la executarea sintelor lor de oficiant a împlinirea sintelor Consiliului Dirigent. Președintele propune acceptarea președ. soluții.		Alte instrucții date registraturii	
		Copiat și controlat de	Expedit de:
			Data

R.

Termin _____
Nr. actului, la care se dă răspuns 66/919
Obiectul: Jucământul funcționarilor

D-lui Președ al jud. Treiscaune
De raportul Lt. Nr. 66/919 să fac în-
nosud, că până la noi dispozițiune
putet' menține în funcțiune pe funcțio-
narii, despre care este vorba, chiar și fără
să le lua vorum pel de deajământ sau
de declarațiune oarecare. Vot' surcita, însă
un control cu atât mai sever asupra acti-
vitatei lor.

Sibiu în 24-11-1919

Secretar general

Secretar
P. P. P. P. P.

Quistor

CONSILIUL DIRIGENT
 SORTUL AFACERILOR INTERNE

Arhive interne
 - 7. III. 1919
 - adn no.

*Sergiu
 I. I. I.*

Arhive interne
 Martie 1919
 cu adn no.

Nr. *1149* - 1919 *29. - Res.*
 intrat la *7. III. 1919* *24/III - 1919*

Scontro:

De-odată se resoalvă și numerele:

Scontro anterior, care e a
 mai departe:

Nr. anterior *867*

Nr. posterior

Registratura să anexeze:

Obiectul:

Prefectul județului Treiscaune ra-
portarea, că prin hotărârea Rădăvi-
carbey și a Consiliului județean au decla-
rat, că s-a aplicat a războiului, la
scutul de onoare și se potrivește jura-
mint de fidelitate către rege înainte
hotărârea definitivă a Conferenței
de pace. Până atunci s-a declarat
obscenă pieritoare la executarea dat-
mintelor lor de oficiant și împlinirea ord-
mintelor Consiliului dirigent.
Prefectul propune acceptarea acestei soluții.

Alte instrucții date registru

Copiat și controlat de

Data

Termin

Nr. actului, la care se

Obiectul: *Jura*

D-lea Prefect

La raportul S. N. 60
nr. 20, să până la noi
putem menține în func-

Arhivele Naționale ale României

și alți 11 funcționari au decu-
sunt aplicați a războiului. La
lor, dacă nu li se prefunde jură-
de fidelitate către rege înainte
tăvarea definitivă a Conferinței
ce. Fără atenția și o declarație
ă privitoare la executarea dato-
lor de oficiant și împlinirea ordo-
Constituiului dirigent
atul propune acceptarea acestei soluții.

Copiat și controlat de	Expediat de:
Data	Data

R.

Termin

Nr. actului, la care se dă răspuns 66/919

Obiectul: Jurământul funcționarilor

D-lea Președinte al jid. Treiscaun

La raportul D. N. 66/919 vă fac cu-
nosut, că pînă la noi dispozițiunile
puteti menționa în funcțiune pe funcțio-
nari, despre care este vorba, chiar și fără
a le lua vreun fel de angajament sau
de declarațiune oarecare. Veti exercita, însă
un control cu atât mai sever asupra acti-
vității lor.

Sibiu în 24-III-1919

Secretar general

Secretar
F. Predosicu

Quist

Confidential.

N° 2582-1919

Către
Consiliul Dirigent Resortul
Afacerilor interne
Sibiu

Referitor la recercarea dooară N° 2497
am onoare a raporta următoarele:

Pe baza ordinului primit de la Consiliul
Dirigent Resortul organizării am luat măsurile
necesare, ca la 22 Junie a.c. s-a ținut în Județul
"Târnava mare" 5 adunări populare la cari
"avea se face obiect de discuție singur numai
destinarea Bărbantului". —

Pentru ținerea unei dintre acestea
adunări a fost destinat și orașul Sighisara.

La această adunare din mai multe
considerante politice am invitat și poporul
să se dă în Sighisara și jur. —

În prezența și cu concursul a 2 reprezentanți
a sașilor am stabilit la 20 Junie definitiv
programa pentru adunarea din 22 Junie. —

Tot cu această ocaziune sau acceptat
din partea acestor 2 reprezentanți a sașilor și
modificarea compuneri de mine în limba româ-
nească, după ce sau făcut o mică schimbare în
text, căci unele expresii - cuvinte le părea
să nu se înțeleg "mit das sächsische Volk können
sich verstehen, möchte es unangenehm berühren" etc..

Mare mi a fost înse mirarea, că pot dice

Chiar indignarea, când în ziua următoare se prezintă
în biroul prefecturii unul dintre cei doi reprezen-
tanți a satilor și mi comunică, că sari numai
în cazul acela și pe lângă unica condiție vor
lua parte la adunarea de mâine adică din 22 Junie,
dacă le voi permite, ca din partea lor se se iasă
o motiune separată compusă de "Volkoratul" lor în
scădere de a seară și cari o prezintă aici.

Aciarta dintr-o să seară și reprobă cu
toată hotărârea atât din punct de vedere formal,
adică că nu se tin de programul stabilit deja,
dară în deosebi din punct de vedere, că motiunea
caută și chestiunea cari conform ordinului
de la consiliul dirizent nu putea forma obiect de
debată la adunarea populară și peste tot era
o chestiune ^{la care chestiunea minorității} care era în directă contradicție
cu principiile politice românești.

Drept aceea am declarat hotărât și
categoric că o astfel de motiune cu nu o primere,
în conștiință nu o pot admite și fie acceptată de
adunarea populară și prin urmare, dacă sari
numai pe lângă aciarta motiune sunt aplicați
la lua parte la adunare, atunci mai bine stăie
acasa!!

Pentru pertractarea chestiunii minorităților
- dacă dorosc și au curajul - pot seară și seară
separat perivisiune de la consiliul dirizent, dară
acuma numai chestiunea Bănătuului poate
fi pertractată.
Din felisarea motiunii și consoarirea cu acort

W 5
representant al sașilor am dedus, că aici a fost vorba
de o sîcintă apucătură, cugetând din „prudentes et
circumspectes” că dacă vor schiza și înălțuri un
vîl fin creștia minorităților pe de o parte, iară eu
pe de alta parte avînd mult lucru și avînd să vedez
remetatul frumos al adunării prin participarea
și a sașilor ~~și~~ nu voi observa apucătura lor și
ici liă timpul bine venit și voi putea provoca în
această chestiune la învoirea și consimțimentul
prefecturii și a poporului românesc de aici etc. etc.

Că ce impresiune a făcut refuzul meu asupra
sașilor este deci ușor de gătit, dară la aceea, că
în mod atât de demonstrativ și se manifestere
faptă adunarea noastră nu s-au așteptat nimeni!

și anume:

Desi era duminică și sașii 11/2 și erau o zi
foarte frumoasă ^{caz} și obiceiul potîmpnele acosta piată
era totdeauna sîcintă de public la cîmp, atunci iuse
o nflare sau un picior de saș nu ai vîrunt pe
străzile sau piată siglismare; în vremea crede,
că toți sași - cu mic cu mare - a părîși siglismara.

Pe tema acestei purtări respective și înțită
a sașilor la început s-au făcut diferite glume
dară mai târziu a devenit chestiunea tot mai
serioasă și mulțimea tot mai indignată
era încă, dacă din partea comandatului
garnizoanei nu se lua măsuri, cu
cunoscutul „Haus arrest” tare ușor se
putea întimpla mari neplăceri și grave
urmiări fiind spiritile foarte agitate. -

Dispozițiunile acestora iuse le au luat comandantul
garnizoanei, St. Lt. colonel Cornea din proprie
inițiativă și pe a altale răspundere, nefiind
aplicat in cazul de față a satisfac necese inter-
venței mele. —

Aciarta este în liniamente generale
starea faptică. —

Dorința d-lui președinte al Consiliului
am luat la cunoștință și pe viitor după
posibilitate mă voi conștientiza acestei
dorințe. —

Siglașară 12 August 1914

Leonoru Roman
Prefect.

~~Resortul afacerilor interne~~
~~22 AUG 1919~~
~~10851~~
~~7487~~

6

Intrat la 22 Aug 1919.
Nr. 10851 Res.

Arhivele Naționale ale României
București

p. Seful Resortului
Caristea

CONSILIUL
ORTUL AFACE

P. 44

intrat la

odată se resoal

anterior

biectul: Prof
avitea fo m
ngari ceri c
sini saler
nafiast.

26-11-19

CONSILIUL DIRIGENT
CĂMARA DE COMERȚI ȘI
INDUSTRIE ȘI AFACERILOR INTERNE

120
7

Nr. <i>44 - Res.</i> intrat la <i>5 Aprilie 1919</i>		Scontro:
Se rezolvă și numerele:		Scontro anterior, care e a se ține în evidență și mai departe:
Nr. anterior	Nr. posterior	Registratura să anexeze:
Obiectul: <i>Prefectul jud. Hunedora înaintea șef. memoriu funcționarilor regiori cari cer să li se permită a primi salarii de la guvernul maghiar. -</i>		Alte instrucții date registraturii
Copiat și controlat de		Expedit de:
Data <i>26-4-19</i>		Data <i>[Signature]</i>

Arhivele Naționale ale României
București

R.

Termin

Nr. actului, la care se dă răspuns

Obiectul:

*Se ia act. Dispo-
ziție nu e necesară
a se aviza prefectul retri-
metându-i actul*
LG

Interne

1919

Anexe:

Prezent:

6

CONSILIUL DIRIGENT
COMITUL AFACERILOR INTERNE

Nr. 44 - Res.

intrat la 5 Aprilie 1919

Scontro:

Se odată se resoalvă și numerele:

Scontro anterior, care e a se ține în
mâi departe:

19. 1919.

Res.

Nr. anterior

Nr. posterior

Registratura să anexeze:

Obiectul: Prefectul jud. Hunedora
a primit de la prefectura
București memoriul funcționarilor
angajați care să li se permită a
primi salarii de la guvernul
românesc. -

Alte instrucții date registraturii

at act

Resortului

Luigi

Arhivele Naționale ale României
București

Copiat și controlat de

Expediat

Data

8 mai 1919

Data

26 - 4 - 19

R.

Termin

Nr. actului, la care se dă răspuns

Obiectul:

Se ia act.
fiți nu e nec
a se aviza po
metându-i ac

Nr. posterior	Registratura să anexeze:	
<i>Al jud. Hunedoara în numele funcționarilor să se permită a la guvernul</i>	Alte instrucții date registraturii	
	Copiat și controlat de	Expedit de:
Data	<i>8 mai 1916</i> Data	<i>[Signature]</i> Data

R.

Termin

Nr. actului, la care se da răspuns

Obiectul:

*Se ia act. Dispo-
 zitie nu e necesara -
 a se aviza prefectul retri-
 metându-i actul*

LT

Arhivele Naționale ale României
 București

9.
 u a-
 venia a
 u ple-
 i ro-
 darm
 răscu-
 a noa-
 i au
 un loco-
 ca 100.,
 încă
 iv de
 i la fa-
 vata, cât
 ndarme-
 Moso-
 entru
 uton,
 -a pu-

Prepect Hemedoarii
seva

Va restitui memoriul, primit
pe lângă raportul d. 26/9/94
comuniându-vă să nu luați
act de cele ce conține, ~~de~~,
decis și că nu este necesară
nici o dispoziție în cauză

Scriu în 8 Mai 1914

Secretar general

Leuște

Secretar

J. P. Preda

România.

Prefectura județului Hunedoara.

N° 26 1919 Res. pref.

la 4 Aprilie 1919.

18

Consiliului Dirigent,

Resortul Afacerilor Interne

Sibiu

Am onoare a-vă înainta cererea lui Szentiványi Lajos
- fost comisar guvernial al acestui județ înainte de preluarea
imperiului, - rugându-vă să binvoiti a decide.

La ordinul telegrafic al Dvoastră primit în 25 Martie
n. 1919 s'a adresat Bancilor maghiare din Beva următorul
ordin: " Din ordinul Consiliului Dirigent, Resortul Interne
și-să interzice în moduri mai categoric plățile funcționarilor,
cari au demegat jurământul. - Nă punem în vedere, că aceasta
se va considera de un act politic contrar statului, care va provoca
cea mai energică retorziune din partea noastră. "

cauză

Szentiványi
prefect.

Arhivele Naționale ale României
București

Consiliul Afacerilor Interne
Nr. 44 - Res. cu 1 adn ya.
22 Aprilie 1919

CONSILIUL DIRIGENT
SORTUL AFACERILOR INTERNE

Nr. 61 Res.

intrat la 22 Aprilie 1919

.....
odată se resoalvă și numerele:

anterior

Nr. posterior

obiectul: Prefectul jid. Murașta
trimite o scrisoare a d. lui S.
Lovy Tereny către ziarul

1919

CONSILIUL DIRIGENT
ESORTUL AFACERILOR INTERNE

129
1919

Nr. <i>61</i> Pres.		Scontro:	
intrat la <i>22 Aprilie 1919</i>			
ce-odată se resoalvă și numerele:		Scontro anterior, care e a se ține în evidență și mai departe:	
Nr. anterior	Nr. posterior	Registratura să anexeze:	
Obiectul: <i>Refectul jid. Merăgheda</i> <i>transmisă scrisoare a d. lui Dr.</i> <i>Lövy Tereny către ziarul</i> <i>"Eggenlösig" spre of. trimisă la</i> <i>destinație</i> <i>În același timp arată multe</i> <i>raiea poporului evreu pentru</i> <i>stabilitățile a b. a. arată că</i> <i>au fost trimise trimutându-le până</i> <i>la armata b. a. dat captivitate.</i> <i>56 Conf. 17 April 1919</i>		Alte instrucții date registraturii	
		Copiat și controlat de	Expediat de:
Data	Data		

Arhivele Naționale ale României
București

R.

Termin _____

Răspuns la Nr. _____

Obiectul:

Să transmiță spre respol.
vare Președinției.

J. Pref

10

Nr. <i>40 - Res.</i>		Scontro:	
intrat la <i>3 Aprilie 1919</i>			
De-odată se resoalvă și numerele:		Scontro anterior, care e a se ține în evidență și mai departe:	
Nr. anterior	Nr. posterior	Registratura să anexeze:	
Obiectul: <i>Președintele jud. Mureș Turda raportează asupra săvârșirii acțiunilor rescalate din Nyáradremete și neliniștea populației din oraș și județ arătând cauzele ei.</i>		Alte instrucții date registraturii	
		Copiat și controlat de	Expedit de:
<i>Ref. № 46/i-iv - 1919</i>		Data	Data

Arhivele Naționale ale României
București

R.

Termin _____

Nr. actului, la care se dă răspuns _____

Obiectul:

*S'a luat act și s'au
făcut dispozițiile necesare
6.11.1919*

[Signature]

Nr. 46/1919. Confidential!

~~100~~
~~109~~

11

Către

Consiliul Dirigent,
Resortul Internelor

S i b i u .

Am onoare a Vă raporta, că în ziua de 31/18. Martie, 1919. înainte de prânz, săcuii din comuna Nyárágháza sau răscolat. Au atacat jandarmii români și i-au desarmat, apoi au atacat trenul, care venia de la Praid spre Târgul-Murăș, pe pasagerii i-au dat jos din tren și au plecat cu el îndărăt la Sovata, unde s-a încins o luptă între jandarmii români și săcuii răscolăți. Până acum mi s-a raportat moartea unui jandarm de-al nostru, iar câțiva au fost răniți. De la Sovata s-au dus săcuii răscolăți la Praid, unde s-a încins iarăși o luptă între ei și jandarmeria noastră; despre rezultatul acestei lupte numai atâta știm, că trei săcui au fost făcuți prizonieri din partea jandarmeriei.

Se știe, că acești bandiți săcui au fost comandați de un locotenent venit din garda roșie și, că numărul răscolăților ar fi circa 100., totuși înarmați.

Din partea Regimentului Târgul-Murăș au fost trimiși încă în ziua de 31/18. Martie cu un tren special o companie cu un efectiv de 200. soldați la Sovata, iar jandarmeria din loc a trimis 30. jandarmi la fața locului.

Primărelele din Sereda mi-a raportat, că atât în Sovata, cât și în celelalte comune azi e liniște. Pe răscolăți îi urmărește jandarmeria și compania de soldați, esite la fața locului.

Azi a descins la fața locului Căpitanul de Jandarmi Mosora și primmedicul comitatens.

Acesta e deja al 2-lea caz de răscoală în sêcuime. Pentru desarmarea săcuimei, înainte cu 5-6. săptămâni s-a fost trimis un pluton, dar în timpul scurt, cât i-sa fost stabilit pentru desarmare, nu și-a putut îndeplini serviciul așa, cum ar fi trebuit.

Arhivele Naționale ale României
București

Cu ocnare Vă rog, binevoiti a interveni pe lângă Comandamentul ar-
matelor, ca să trimită de urgență o unitate de cel puțin o companie cu o-
fiteri buni/cari să fie toți români/pentru desarmarea comunelor săcuieș-
nești, ca să nu se mai poată repeta cazurile de până acum. Să se decreteze
in cercul Sereda statarul și la care se va afla armă, să fie ecsecutat mo-
mentan.

In oras-decând cu doborirea statuelor-spiritele sunț încă tot agita-
te.

Intrucâtva ia mai liniștit proclamația mea, care ^{din motivul,} adresat-o către
locuitorii din Târgul-Murăș, numai, ca să-i liniștesc reprezentanții ora-
sului, Dr. Bodolla Ferencz și Dr. Marthi, cari mai ruda să liniștesc popu-
lația-căci ei, fiindcă au ramas in serviciu, numai sunt stăpâni să o poata
linisti-mi-a declarat, că ei sunt convinși, că ancheta nu va afla cine
sunt vinovații-căci doar sub stăpânirea ^{și} așa era-deci populația numai
in chipul acela va putea fi liniștită, dacă autoritățile române i-ar adu-
ce la cunoștință, că nu cuștivelor va întârziat faptul, și că-l condamnă.

Statua lui Rakoczi a fost aruncată in Murăș, încă in noaptea aceea.
Celelalte 2. statue la ordinul meu au fost transportate in curtea primă-
riei.

Divizia de ^{șefi} matori anchetează cazul.

Târgul-Murăș, la 19. III. / 1. IV. 1919.

Nosuan
prefect.

Resortul afacerilor interne
Proc: 3 Aprilie 1919
No. 40-Res. ou — adn xa.

ate in curtea prima-

Woscar
fect.

r interne
1919
adm. no.

VELOP

Arh. Ist. 6

DOȘAR NR. 5/1919

ARHIVA ISTORICĂ CENTRALĂ
 FONDUL CONSILIUL DIRIGENT
 Prezentul dosar conține 11 file
 Data 19 VII 1919
 SEMNĂTURA Woscar

Arhivele Naționale de București
de România